

ГОДИНА II.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 30.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ ОВАКИ ПУТ.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА.

Шаљива игра у 1 радњи, по туђој мисли од А. Хаџића.

(Наставак.)

Златко (збуњен.) Та да, али шта ће бити од мене као почасног великог бележника ако за мношвом ускочите?

Милица (увређено.) Велика би, додуше, несрећа и била, да изгубите службу без плате!

Златко. Плата ће већ доћи, само док се које место упразни. За то вас молим, Милице, да пронађете што друго, само да не бегамо. Шта би свет на то рекао?

Милица. Шта вам је стало до света, та ви сте песник!

Златко. То је истина, али —

Милица. Шта страхујете? За листове ћете писати песме, а за позориште драме, па ето нам и славе и новаца!

Златко. То је све лепо, али од саме славе не да се живети! Хеј, моја Милице, дуго ћемо још чекати да настану времена, у којима ће српски књижевници радом својим на књижевном пољу моћи себи кору хлеба стећи!

Милица. Ја видим да ме не волите искрено, бада тако говорите.

Златко. Милице, ви ме само мучите када се о мојој љубави сумњате. Та зар не видите, да се у нас песници једва хлебом хране, да им се после смрти њихове жена и деца потуцају по беломе свету од немиле до недрага. Па зар не би то било од бога велика грехота, а од људи зазор и срамота, да вас унесрећим, вас, Милице, која не зна шта је беда и невоља на овоме свету!

Милица. Ја ћу радити, па ћу себи толико заслужити, колико ће ми требати за живот. Већ ми сада расте срце од милина када помислим на то наше дивно живовање!

Златко. Тако говори срце ваше, али ви морате саслушати и глас разума вашег.

Милица (и не слушајући га.) Ох, како ће нам дивно пролазити дани наши, како ће нам срца весело пловити по реци од милина!

Златко (за себе.) Сто му мука, та баш непопушта!

Милица. Ми не ћемо марити за свет, ми ћемо само једно за друго живети. Да, наша ће љубав и саму пустињу претворити у рај!

Златко (расејан.) Пустиња, љубав, рај, — то је све лепо, али —

Милица (ладно.) Ви ме нисте никада волели!

Златко. Милице, зар опет почињеш?

Милица. Та нисте ли ми ви сами у небо узносили „Страдања младога Вертера“? Нисмо ли зар заједно сузе пролевали читајући „Ромеа и Јулију“? и судбу „Фердинанда и Лујзе“?

Златко. То је све истина, али —

Милица. Као што видим, господине, ја сам се у вама преварила! Ви сте себичњак! До душе и ви сте ми леп песник, који само лепо пева, а ништа не осећа. Ви сте само на речима јунак, а на делу кугавица! Срам вас било!

Златко. Милице, ако бога знате не говорите тако, криво ми чините! Ја ћу све за вас учинити, разумете ли ме, све, само не бегати! Иштите и живот мој, ја ћу вам га радо посветити, радо ћу вам га на жртву принети, само не тражите од мене, да вас у беду и невољу бацам!

Милица (јуначки.) Ти ми нудиш свој живот? Добро, ја га примам. Ти ме не ћеш у јунаштву надмашити! Та и тако је живот без љубави страшнији и од саме смрти. (Ухвати га за руку.) Ако нема

друге помоћи, то ћемо као мученици наше љубави заједно умрети!

Златко (устрашено испусти шешир.) Умрети! Умрети! Баш умрети? Та једи то твоја збиља, Милице? Тако млади па да умремо!

Милица. Та не рече ли ти то сам? Али шта ја то видим, ти дрхћеш као прут!

Златко (збуњен.) Ја да дрхћем? Боже ме сачувај, како би ја дрхтао! (Брише чело од зноја.) Ал' помисли само, Милице, ти тако млада, па већ да тражиш смрт. Не, не, то би страشان грех био, ја то не могу, не смем допустити! Ја не могу тим грехом оптеретити душу своју.

Милица. Таки су ти мушки! Кад их слушаш говорити, мислио бих, да су све сами лавови, а кад би ваљало смрти у очи погледати, а они су зецови. Па још имају образа да о себи говоре, да су они јачи спод!

Златко (за себе.) Но, ја сам ти лепо насео! Тако ми сад и треба, кад ме бес тера да се раз-

мећем, да говорим о смрти. Шта да радим? Да не помисли да сам кукавица, хајде да се учиним као да пристајем на ту луду мисао. Може бити да ће се до сутра опаметити, те јој не ће бити до умирања.

Милица. Шта, ти се устежеш? Збогом ми остајте, господине!

„С оне стране гроба, ма у којем стању,
Рај ће мени бити у опомињању!“

Златко (уплашено.) Милице, за име божије, немој да пренаглиш!

Милица (брзо се окрене.) Ти пристајеш, Златко?

Златко (претвара се.) На све што год ти хоћеш! Е, па на послетку смрт није тако страшна као што нам се чини. Ја се не бојим умрети, ја сам кукавица!

Милица (ухвати га за руку.) Хвала ти, драги мој! Тек сада видим, да смо ми два срца, а један уздисај, два тела а једна душа! (Наставиће се.)

НЕШТО О КОМИЧНОМ Е.

(Свршетак.)

Воља се појављује у делу. У том случају чине се практичном разуму несекладна дела комичних особа, када се не слажу с приликама у свету, а уз то ни са самим тежњама тих особа. Како ми боље опажамо, што може бити а што не, то нам долази слабост тих комичних особа као противност између цели, коју намеравају постићи, и између средстава, којима се служе. Има тога често и у свакидашњем животу. Много се пута деси у свету, да се, на пример, нека ствар чини тако тешка, да је не би могао дићи ни најјачи човек. Ко се размеће својом јачином, одмах ће засукати рукаве, латиће се посла, а на лицу ће му засијати зрак од победе, а кад тамо, а то било нешто тако лако, што би могло подићи свако дете. Смеха дакле одмах доста.

Комично је, кад се постигне великом муком мали успех; али је још комичније, кад се не постигне никакав, или баш противан од онога, што се намеравало. То бива онда, када ко хоће да постигне две цели, од којих једна другу уништује. Тако хоће, на пример, молијеров „Тврдица“ да штеди, али хоће уједно, да га свет сматра за одлична човека. За тим бива то још

и онда, када се средство противи цели, то јест, када се нешто хоће, а не изводи се онако како би требало. Тако је, на пример, Фалстаф сиња кукавица а хтео би да га свет држи за грдну јуначину.

Све ово може се догодити на три начина: случајем, туђом сплетком, или комичним карактером, који треба да дође у такве прилике, у којима се мора показати у својој правој природи. Шаливе игре основање на комичном карактеру, хвале се као најбоље. У тим шаливим играма мора свака реч и сваки чин да извире из карактера оних особа, које се приказују, а сплетка се нађе готово сама по себи.

Овом приликом није нам до тога, да дуљимо говор о тако званим фантастичним шаливим играма, као што су неке шекспирове. За сада чемо обићи и то питање: да ли се може или не може песник довинути до вршка драматичног успеха, ако је везан за људе овога света? О шаливим па играма, у којима је главно сплетка, чини нам се, да је суд већ изречен. Ако се у њима не пази на досљедност у карактерима комичних особа — мале су вредности.

Д И С Т И Н Ц И Е

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Тражи се васпитач“) одигран је 1. марта тек онако, као што се каже да се одигра. У целини није било складности, а у игри глумаца оне живости и окретности, које би ваљало да буде у сваком комаду од ове врсте, где готово све до живе и складне игре глумаца стоји. Тога целог вечера учинио је похвалну изнимку само Суботић, који је тврдицу Венијамина приказао особитом вољом и потпуним разумевањем. Овом приликом имали бисмо нашим глумцима приметити у опште, да не узимају олако својих улога, све и ако им се чини, да су незнатне. Мук и науком може сваки глумац, који хоће да заслужи име правога уметника, да тога дотерати, да у његовим рукама постане знатна свака, па и најмања, улога. Ако пођу тим путем, који је, истина, тежак, али који води слави, то ћемо моћи у сваком приказаном комаду наћи оне лепе уметничке складности, која чини да заборавимо да је то само глумљење, и коју сада налазимо само у неким и неким комадима, који нам и у самом сећању на njih дају уживања.

—о—

П О З О Р И Ш Т Е.

(Народно позориште у Београду.) У народном позоришту у Београду даваће се у течају месеца марта ови комади: У петак 2 марта: „Сеоска школа“. — У недељу 4 марта: „Бој на Дубљу“. — У уторак 6. марта: „Избјачица“. (нов.) — У четвртак 8. марта: „Максвел“. — У недељу 11 марта: „Сироче и убица“. — У уторак 13 марта: „Љубав није шала“, (нов) и „Партија пикета“. — У четвртак 15. марта: „Париски ритар“. — У недељу 18 марта: „Милош Обилић“. — У уторак 20. марта: „У петак“, (нов) и „С поља гладан“. — У четвртак 22. марта: „Цврчак“. — У недељу 25. марта: „Кобна тајна“, (нов) — У уторак 27 марта: „Млетачки трговац“. — У четвртак 29. марта: „Приповетке краљице наварске“ (нов.) — Замена: „Мамница“. — „Приени пријатељи“. — „За време котилџона“.

* (Добровољачко позоришно друштво у Карловцу.) У Карловцу се састало, као што смо већ јавили, лепо коло честитих карловчана и карловчанака, да саставе добровољачко позоришно друштво. Цел је томе друштву, да се прибаве средства, којима би се у Карловцу могло подићи самостално народно позориште. Тим ће се начином за увек закртити пут немачким латријанским скиталицама, који под изговором уметности глобе наш свет по мањим варошима. Представе су се почеле 9. марта у дворани карловачке читаонице. Прослов је веома лепо говорила госпођица Иванчевићева. За тим се приказала жирардинова шаљива игра: „Сајдија шешир“. Друга је представа била 13. марта, па се том приликом приказала шаљива игра: „Љубав све може“. Друштво ће приредити представе у славу коперникову и за потпору издавања укућних дела нашега Прерадовића.

* (Ново позориште у Вараждину.) У Вараждину је дограђено лепо и укусно позориште, које служи на част

тој вароши. „Сад долази“, вели „Vienas“, „питање, која ли ће вила посветити овај нови храм, да ли вила хрватица, коју то место по праву иде, или туђа наметница, која Хрвате мили и глади, када ваља измамити новаца, а баца их у блато, када се о томе ради, да домаћи језик, домаћа уметност заузме своје место? На ово питање није тешко одговорити. У опште је наша дужност, да туђинство изтиснемо из свога дома, а овде би управо права срамота била, да посвети вараждинско позориште какво путничко немачко друштво. Родољуби вараждински уверавају нас, да су наклоњени у том обзиру принети жртве. Варошко заступништво у Вараждину и управа народнога позоришта хрватскога управо су дужни, да у споразуму уреде ствар тако, да наше домаће позоришно друштво започне представе на вараждинском позоришту. Уверени смо, да се вараждинци не ће према томе позиву оглушити, већ да ће се повести за леним примером честитих карловчана“.

К Њ И Ж А Р С Т В О.

* (Колико је немачких књига изашло у г. 1872.) Понајновијим исказима изашло је у години 1872. свега немачких књига 11.127, дакле у 458 књига више него у години 1871, а у 278 књига мање него у години 1869.

П Р А В Н И Ш Т В О.

* (Грађа за обичајно право.) Др. Валтазар Богшић предао је, југословенској академији знаности и уметности“ свој рукопис: „Грађа за обичајно право“. Тај ће рукопис академија ове године издати. Дело је велико до 30 штампаних табака, а у њему су прилози за обичајно право, које је Богшић покушио по целом словенском југу. Који се у томе разуму, веле, да ће то дело бити реткост у тој струци књижевности.

С И Т Н И Ц Е.

* (Губитак немачке војске.) Не давно је издао др. Енгл, управитељ статистичнога звања у Берлину, дело о томе, колико је људи изгубила немачка војска у последњем рату у Француској. По том делу изгубила је немачка војска 127.897. људи. У том броју има 5254 официра и лекара. Војска је овојску ударила 1599 пута где је дошло до крви. За цело време рата било је 78 бојева и већих побоја, 870 мањих крешева, 33 јуриша и 486 непријатељских окршаја. Кад би се разделила накнада силне штете на све главе што су пострадале, на сваку би дошло којекаквих 40.000 франака. Овај је рат донео победитељу скоро већу материјалну корист него ма који други досадањи рат.

* (Отац је отац.) Суд у Чикагу одсудно је не давно некога старца од 110 година на глобу од десет долара, што је своје најмлађе дете од 80 година немилу измлатио с тога, што га није хтело послушати.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

39. ПРЕДСТАВА

У НОВОЈ ПРЕТПЛАТИ 1.

У НОВОМЕ САДУ У ПОНЕДЕЛИК 12. МАРТА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ

ПО ДРУГИ ПУТ:

ДОНА ДИЈАНА.

ШАЉИВА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ОД МОРЕТА, ПО ПРERAДИ Б. А. ВЕСТОВОЈ ПРЕВЕО МИЛОРАД ПОПОВИЋ ШАПЧАНИН.

О С О Б Е :

Дон Диго, независни гроф у Барселони	Лукић.
Дона Дијана, наследница-принципиња, кћи му	Ј. Сајевића.
Дона Лаура	} његове нећаке
Дона Фениса	
Дон Цезар, принцип ургељски	М. Недељковића.
Дон Луис, принцип беарњански	Ј. Хаџићева.
Дон Гастон, гроф воаски	Сајевић.
Перин, тајник и повереник принципењин	Марковић.
Флорета, собарица принципењина	Станчић.
	Недељковић.
	Ј. Маринковића.
Дворске слуге. — Збива се у Барселони, у времену кад је Каталонија била независна.	

У среду 14. марта први пут: „БЕЗ ЖЕНИДБЕ“. Шаљива игра у 1. чину, написао Јован Хенрик Мирани, с немачког. — Пре тога: „ПРВИ САСТАНАК.“ Шаљива игра у 1. радњи, посрбио Илија Вучетић.

Отвара се претплата на 12 позоришних представа. Ко се жели претплатити, нека се изволи пријавити или у вече на каси, или у позоришној писарници.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новч. а. вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Од „Зборника позоришних дела“ изашло је до сад пет свезака. У првој је свесци „Школски надзорник, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“ и „Француско-пруски рат“, у четвртој „Краљева сеја“ а у петој „Максим Прнојевић.“ Прве две свеске стоје 20 новч., трећа 30 новч., четврта 50 новч. а пета 40 новч. а. вр.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.